

Oplegnotitie beleidsplan dorpshuizen gemeente Oldebroek

Najaar 2021 – versie 1.0

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
Aanleiding.....	3
Maatwerk	3
Toegankelijke accommodatie in iedere kern.....	3
Uitkomsten onderzoek	3
Conclusie en aanbevelingen	4
Visie op dorpshuizen	4
Kansen	4
Risico's.....	5
Wederzijdse meerwaarde	5

Samenvatting

Aanleiding

In iedere kern van de gemeente Oldebroek staat een dorps huis. De gemeente besteedt in totaal veel middelen aan de dorps huizen en daarom heeft de raad behoefte aan sturingsinformatie en beleidskaders over dit onderwerp. Deze wens sluit aan bij de volgende aanbeveling uit het rekenkameronderzoek naar maatschappelijk vastgoed (2016): “Er moet een beter inzicht komen hoeveel mensen daadwerkelijk ieder jaar gebruik maken van de faciliteiten van de dorps- en gemeenschapshuizen, zodat ieder jaar duidelijk wordt welk bedrag er per inwoner van het dorp besteed wordt om het dorps- en gemeenschapshuis in stand te houden”.

Aanvullend hierop gaf de commissie Samenleving en Bestuur aan dat bij maatschappelijk vastgoed het maatschappelijk rendement er ook toe doet. Deze notitie presenteert het onderzoek dat is uitgevoerd naar aanleiding van bovengenoemde wensen. Op deze manier komt tegelijkertijd het huidige beleid rondom dorps huizen aan bod en door het onderzoek worden hier aanbevelingen op geleverd. Tot slot wordt er een visie op dorps huizen gepresenteerd.

Dit beleidsplan bevat geen specifieke doelen en een richting om daar te komen. Vanuit de visie Oldebroek voor Mekaar betekent dit dat de gemeente faciliterend is, dat we dorps huizen faciliteren vanuit vertrouwen in de kracht van de samenleving.

Maatwerk

De gemeente Oldebroek heeft geen specifiek beleid voor dorps huizen. Dit betekent niet dat er in de afgelopen jaren niets is opgeschreven of dat er helemaal geen beleid ten grondslag lag aan de dorps huizen. Omdat de dorps huizen zo verschillend zijn van elkaar is de afgelopen jaren maatwerk toegepast, binnen beleidskaders zoals geschetst in de toekomstvisie 2030, de bestuursovereenkomst 2018-2022, Oldebroek voor Mekaar en het beleidsplan sociaal domein. Het toepassen van maatwerk sluit aan bij de diversiteit van de dorps huizen.

Toegankelijke accommodatie in iedere kern

De overeenkomst tussen de zes accommodaties is dat ze allemaal zijn aangemerkt als dorps huis.

De gemeente beoogt met de dorps huizen dat er in iedere kern een toegankelijke accommodatie is voor de inwoners van de gemeente Oldebroek. Inwoners kunnen hier met- en voor elkaar activiteiten organiseren en elkaar ontmoeten. Elk dorps huis vult deze opdracht op een andere manier in.

Het woord dorps huis is dan ook een verzamelnaam voor accommodaties die zich Kulthurhus, gemeenschapshuis, multifunctioneel centrum, buurthuis, dorps huis of nog weer wat anders noemen (Dorps huizenbeleid op maat, 2013).

Uitkomsten onderzoek

Onze zes dorpen verschillen in grootte. De grootte van het dorp heeft invloed op de hoeveelheid faciliteiten die er zijn. De invulling die besturen aan hun dorps huis geven is mede afhankelijk van de grootte van het dorp. Ook bepalen behoeften die er leven in het dorp de invulling van het dorps huis. Het is belangrijk dat hier op wordt aangesloten omdat een dorps huis niet alleen van, maar ook vóór het dorp is. Het bereik van de dorps huizen, als indicator hiervoor, geeft aan dat dit het geval is Gemiddeld gezien bezoekt iedere inwoner het dorps huis minimaal viermaal per jaar.

Wel zijn er grote verschillen in de bereikcijfers tussen de dorps huizen. Hoewel dit wat zegt over de mate waarin er in behoeften van inwoners wordt voorzien, is de kanttekening bij deze indicator dat wanneer een dorps huis meer aanbiedt er ook vaker een reden is om het dorps huis te bezoeken. Dit aanbod is weer afhankelijk van de vraag en het bijbehorende draagvlak vanuit het dorp, de schaalgrootte en ondernemingszin. Anders gezegd: of, en in welke mate, een dorps huis maatschappelijke meerwaarde levert wordt bepaald door verschillende factoren die met elkaar samenhangen en die factoren verschillen per kern.

Dit betekent dat dorps huizen onderling niet met elkaar vergeleken kunnen worden op dit onderwerp op basis van enkele indicatoren, omdat dit geen recht doet aan de context. Kortom, een dorps huis levert maatschappelijk rendement wanneer het er vóór het dorp is.

Uit bovenstaande blijkt dat onze dorpshuizen op hun eigen manier invulling geven aan de opdracht van de gemeente, mede afhankelijk van wat past bij het dorp qua karakter en grootte en de behoeften die er leven. Oftewel, dorpshuizen leveren maatwerk. De gemeente levert op haar beurt ook maatwerk aan de dorpshuizen. Dit uit zich in verschillen in eigendom, beheer en onderhoud van de accommodaties en financiering van dorpshuizen.

Conclusie en aanbevelingen

Dit onderzoek heeft deze verschillen in kaart gebracht, geduid en in perspectief gezet. Hoewel er per dorpshuis natuurlijk verbeterpunten zijn, volgen veel keuzes, zowel in de exploitatie door het bestuur als in de ondersteuning die de gemeente biedt, logisch voort uit de betreffende situaties. Een antwoord formuleren op de vraag of de kosten van de gemeente aan een dorpshuis in verhouding staan tot het maatschappelijk rendement dat het dorpshuis biedt, is jaarlijks onderdeel van de subsidieaanvraag in relatie tot de doelstellingen.

De raad geeft aan hierbij jaarlijks behoefte te hebben aan sturingsinformatie. Echter, zoals blijkt uit het onderzoek zijn de gebruikte indicatoren in dit onderzoek niet bruikbaar voor een vergelijking tussen dorpshuizen vanwege het maatwerk dat dorpshuizen leveren. Daarmee wordt voorbij gegaan aan de context. Dit betekent dat cijfermatige monitoringsinformatie niet een volledig beeld oplevert. Daarnaast sluit monitoring niet aan bij de opvatting dat we ons willen richten op de vraag vanuit de samenleving. Bovendien vraagt dit extra ambtelijke capaciteit en meer tijd van vrijwilligersbesturen en beheerders. De eerste aanbeveling, aansluitend op Oldebroek voor Mekaar, is dan ook de volgende:

Aanbeveling 1: elk dorpshuis is en mag anders zijn omdat het vóór het dorp bestaat. Dit is leidend en daarmee blijft de ondersteuning ook verschillend. Vanwege dit maatwerk is cijfermatige monitoringsinformatie niet toereikend voor een juiste beoordeling. Sturing wordt daarom gedaan bij de subsidieverstrekking, waarbij door het college bij de verantwoording wordt beoordeeld of de doelstellingen uit de subsidiebeschikking worden (of zijn) nagekomen.

Ten tweede blijkt uit het onderzoek dat enkele dorpshuizen ook beschikken over een sportaccommodatie (gymzaal of sporthal). Het is zuiver om de subsidie die wordt geleverd aan het dorpshuis te scheiden van de subsidie die wordt geleverd voor de sportaccommodatie. Dat gebeurt nu niet bij elk dorpshuis. Daarom is de aanbeveling als volgt:

Aanbeveling 2: subsidies die worden verstrekt voor het beheer en exploitatie van sportaccommodaties die gehuisvest zijn in een dorpshuis worden uit de gemeentelijke begrotingspost voor de dorpshuizen gehaald en onder de sportvoorziening geschaard.

Visie op dorpshuizen

Naast dat dit onderzoek ingaat op de vragen vanuit de raad, inzicht in de huidige situatie biedt en aanbevelingen formuleert, bevat deze notitie ook een visie op dorpshuizen.

De Toekomstvisie 2030 zet in op het behoud van enkele basisvoorzieningen in alle kernen voor zover mogelijk, te weten basisonderwijs en een dorpshuis. De kleinschaligheid van de kleinere kernen in combinatie met de huidige trends van ontgroening, schaalvergroting en minder financiële middelen, maken dat dit niet vanzelfsprekend is. Het vereist inzet en samenwerking van maatschappelijke partners en van de bewoners zelf. De gemeente wil dit actief ondersteunen. Afhankelijk van die inzet zijn meer voorzieningen mogelijk. Het combineren en multifunctioneel gebruiken van accommodaties kan uitkomst bieden.

De opdracht aan dorpshuizen is dat ze een toegankelijke accommodatie zijn in de kern waar activiteiten door en voor inwoners van de betreffende kern worden georganiseerd en waar zo ontmoeting plaatsvindt. Deze opdracht is gegeven binnen het beleidskader van zelfstandigheid en zelfredzaamheid, en Oldebroek voor Mekaar.

Kansen

Eén van de kansen is een betere exploitatie overdag, daar de meeste dorpshuizen vooral 's avonds bezet zijn. Het is aan de dorpshuizen zelf om te onderzoeken of hier behoefte aan is, inschatten of het haalbaar is (gezien schaalgrootte en beschikbaarheid van vrijwilligers) en in gesprek te gaan met (zorg)aanbieders.

Risico's

Een risico bij een ondernemend dorpshuisbestuur (en/of een niet toereikend subsidiebedrag) is een te eenzijdige focus op een gezonde exploitatie en zo de opdracht uit het oog te verliezen, bijvoorbeeld door verhuur aan commerciële partijen. In dit spanningsveld is de dorpshuisfunctie doorslaggevend en waar nodig ondersteunt de gemeente hierin. Enige verbintenis vanuit de gemeente met het dorpshuis, in de vorm van een subsidie of als eigenaar van het pand, kan helpend zijn in het waarborgen van de dorpshuisfunctie.

Naast dorpshuizen zijn er vaak meer maatschappelijke voorzieningen aanwezig in een dorp (denk aan sportverenigingen met een eigen accommodatie) die in het belang van hun exploitatie activiteiten organiseren die in het verlengde van hun bestemming of buiten hun bestemming vallen. In de eerste plaats is het belangrijk dat er tussen de maatschappelijke initiatieven in het dorp afstemming plaatsvindt over de rol en positie die men heeft in het maatschappelijk veld, zodat er geen ongezonde concurrentie ontstaat. De gemeente kan hierin faciliteren door de dorpscontactambtenaar of opbouwwerker in te zetten die hierin een bemiddelende rol vervult. In de tweede plaats is het, wanneer er initiatieven worden georganiseerd die buiten de vergunde mogelijkheden vallen, aan de gemeente om hier op te handhaven. Naast afstemming tussen maatschappelijke initiatieven kan in de toekomst het combineren en multifunctioneel gebruiken van accommodaties uitkomst bieden. Zo worden ruimtes beter benut, is er meer samenwerking en aansluiting in plaats van concurrentie en het verhoogt bovendien de ontmoetingsfunctie.

Een landelijke trend is het afnemende aantal vrijwilligers. Bijna alle dorpshuisbesturen hebben moeite met het vinden van opvolging. Bovendien vraagt een bestuursfunctie, behalve een forse tijdsinvestering van vrijwilligers, zeker bij grotere dorpshuizen ook enige technische en/of bestuurlijke kennis wat het vinden van vrijwilligers nog moeilijker maakt. Zeker wat betreft kleinere dorpshuizen is het daarom van belang, dat hoewel het beleid zo autonoom mogelijk is, de gemeente er ook rekening mee houdt dat er grenzen zitten aan de belastbaarheid van vrijwilligers en dat wat gevraagd wordt van dorpshuizen past bij de schaalgrootte.

Wederzijdse meerwaarde

Tot slot geeft een dorpshuis niet alleen meerwaarde in het dorp maar zijn de dorpshuizen ook een meerwaarde voor de gemeente. Het biedt een betrokken ingang in de kernen voor de gemeente en is daarmee een voorziening om te koesteren.